

Scopul politicilor educaționale este succesul școlar și starea de bine a tuturor participanților la procesul educațional. Realizarea acestui scop în procesul de învățare a istoriei se bazează doar pe caracterul cognitiv și axiologic al învățării, aflat într-o unitate absolută cu cel metacognitiv, prin care se conștientizează propriul proces de învățare.

Problema comunicării științifice în mediul școlar reprezintă o pregătire treptată a elevilor pentru o abordare critică a specificului comunicațional în contextul relațiilor de colaborare în domeniul științific. O comunicare accesibilă, unde să se poată urmări caracterul de descoperire a noutății așteptate, transparența, colaborarea și inteligibilitatea condiționează perspectiva unei comunicări eficiente între elevi și profesori, dar și în cadrul grupului de elevi, care urmează să descopere inovația științifică.

BIBLIOGRAFIE

1. Dewey, John, [EXPERIENCE AND EDUCATION](https://archive.org/stream/ExperienceAndEducation-JohnDewey/dewey-edu-experience_djvu.txt), https://archive.org/stream/ExperienceAndEducation-JohnDewey/dewey-edu-experience_djvu.txt, accesat la 31.05.2021, 18.19
2. Dewey, John, *Kappa delta pi international honor society in education*, Simon & Schuster, United States of America, 1997, 96 p., ISBN:9780684838281
3. Heidegger M., *Timp și Ființă*, trad. de Dorin Tilinca și Mircea Arman, București, Jurnalul Literar, 1995
4. Nicola, I., *Tratat de pedagogie școlară*. București, 1996, p. 157-158
5. Russell, Bertrand, *Problemele filosofiei*, https://en.wikipedia.org/wiki/The_Problems_of_Philosophy, accesat la 31.05.2021, ora 18.37.
6. *Wittgenstein în filosofia sec. al XX-lea*, coord. Mircea Flonta și Gheorghe Ștefanov, Iași, 2002

FOAMETEA ORGANIZATĂ DIN ANII 1932-1933 ÎN RASSM MOLDOVENEASCĂ

THE ORGANIZED FAMINE FROM 1932-1933 IN THE MOLDOVAN AUTONOMOUS SOVIET SOCIALIST REPUBLIC

*Valentin Burlacu, dr., conferențiar universitar
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Valentin Burlacu, PhD, associate professor
„Ion Creangă” SPU from Chisinau*

CZU 94(478)

Abstract

The policy of forced collectivization of the Stalinist regime and the resistance of the peasants to it brought several regions of the Soviet Union into a catastrophic famine, which became almost permanent, with periods of exacerbation and relaxation. In the second half of 1932, when 80.3% of the peasant households were „included” in the kolkhozes (collective farms) and the MASSR authorities had already reported on the end of compact collectivization, a terrible famine broke out in the republic, amid a great drought and the Stalinist policy towards the peasantry, accompanied by mass mortality of the population due to malnutrition, which led to the death of tens of thousands of people.

Key-words: collectivization, kolkhoz, drought, malnutrition, peasantry.

Politica de colectivizare forțată a regimului stalinist și rezistența țăranilor în fața ei au adus mai multe regiuni ale Uniunii Sovietice într-o stare catastrofală de foamete, care a devenit aproape permanentă, cu perioade de acutizare și relaxare. În a doua jumătate a anului

1932, când 80,3 % din gospodăriile țărănești au fost „incluse” în colhozuri și autoritățile din RASSM raportase deja despre încheierea colectivizării compacte, în republică, pe fundalul unei secete de mari proporții și a politicii staliniste față de țărănime, s-a declanșat o foamete groaznică, însoțită de o mortalitate în masă a populației din cauza subalimentației, soldată cu moartea a zeci de mii de oameni.

Conducerea stalinistă n-a recunoscut acest fenomen și n-a permis accesul organizațiilor umanitare internaționale pentru a acorda ajutor înfometaiilor, dimpotrivă, a exportat peste hotare 18 milioane de chintale de grâu[1, p. 195].

Cauzele acestui fenomen, caracteristic, în general, anume regimului bolșevic în diferite perioade ale existenței sale, au fost multiple și, pe măsura acțiunii lor s-au suprapus și au influențat concomitent.

În primul rând, politica fiscală exagerată și rechizițiile forțate a surplusurilor de produse agricole de la țărani, iar în multe cazuri, chiar și a celor necesare pentru subzistență. În paralel cu procesul colectivizării, campaniile agricole reprezentau adevărate ofensive ideologice și militare. Activiștii de partid și funcționarii aparatului de partid și stat trimiși la sate pentru a colecta cereale și alte resurse alimentare trebuiau să conștientizeze că lupta pentru pâine echivala cu cea pentru supraviețuirea puterii. Executarea planurilor de colectare fixate cu ignorarea capacității de livrare, rechiziționarea produselor cu orice preț a determinat condamnarea premeditată la moarte a țăranilor prin înfometare.

În al doilea rând, colectivizarea forțată a gospodăriilor țărănești, care prin conținutul ei a determinat un dezinteres total al țăranilor față de rezultatele muncii sale, fapt care a condus la ieșirea lor din gospodăriile colective create, reducerea randamentului muncii colective, a suprafețelor însămânțate și a volumului producției agricole, inclusiv a recoltei la hectar. La nivel declarativ, însă, colectivizarea forțată a agriculturii și colectarea produselor agricole în proporții tot mai mari trebuiau să garanteze îndeplinirea și depășirea planurilor de industrializare.

Un factor care a agravat situația a fost seceta și condițiile climaterice nefavorabile din primăvara - toamna anului 1932, care au compromis cea mai mare parte din recolta atât de slabă. Totuși, este evident, că acestea doar au agravat situația agroalimentară și n-au cauzat-o, or în regiunea respectivă calamități naturale de asemenea proporții, ani neroditori s-au înregistrat și în perioadele precedente, însă foametea nu luaseră astfel de proporții.

În sfârșit, dar nu în ultimul rând, culpa conducerii de partid și de stat de tot rangul care se face vinovată prin atitudinea disprețuitoare față de țărani, manifestată atât prin colectările exagerate, îndeplinirea cu orice preț a planurilor stabilite, colectivizarea forțată, cât și prin neacordarea la timp a ajutorului necesar pentru supraviețuire și depășirea foametei.

În ansamblu, foametea a izbucnit în contextul colectivizării forțate a gospodăriilor țărănești și a cuprins în special zonele considerate grâнарul URSS, inclusiv RASSM.

Din cauza condițiilor climaterice în RASSM s-au recoltat în medie, în anul 1931, doar 6 chintale pe hectar, iar impozitarea s-a calculat la o recoltă de 12 chintale la hectar [2, p. 59].

Totuși, în pofida unei recolte proaste de cereale, planul de colectare a fost stabilit la 180 mii de tone. Au fost luate măsuri împotriva celor considerați responsabili de neîndeplinirea panului pentru 1930, fiind demisă și înlocuită conducerea de partid și de stat a republicii. La

29 februarie 1931 a fost demis din funcția de președinte al CCP a RASSM S. V. Dimitriu, fiind înlocuit cu Gr. Starîi, iar prim-secretarul CRM de partid I. M. Ilin a fost schimbat cu I. S. Placinda. Însă nici planul pentru anul 1931, în pofida măsurilor întreprinse, nu a fost realizat în cuantumul și în termenul stabilit, termenul de realizare fiind prelungit până în vara anului 1932, când în iulie s-a raportat realizarea lui în proporție de 79 % (149,4 mii tone în loc de 180 mii)[2, p. 59].

Este de remarcat faptul că planul de colectări stabilit pentru anul 1931, n-a fost îndeplinit nu numai de gospodăriile individuale, ci și de gospodăriile colective, fapt ce denotă nemulțumirea colhoznicilor față de politica autorităților. Totuși, cota parte de cereale rechiziționate față de producția globală era foarte ridicată. În sectorul colectiv ea a constituit 49,5 %, în cel individual - 40,3 %. Dacă se ține cont de necesitatea de a rezerva pentru fondul semincer, atunci pentru consumul agricultorilor rămâneau puține cereale, fapt ce ducea inevitabil la foamete[8, p. 43].

În anul 1932 suprafața totală însămânțată a constituit în republică 499,2 mii ha, ceea ce era cu 27 mii ha mai puțin față de anul 1928, iar față de nivelul anului 1931 - mai puțin cu 100 mii ha. Această realitate era atât de evidentă, încât conducerea de partid a republicii a fost nevoită s-o recunoască direct în cadrul conferinței a VIII-a a CMR de partid din iulie 1932. Printre cauzele principale ale scăderii simțitoare a suprafețelor însămânțate era atitudinea dezinteresată a țăranilor față de politica partidului și statului, precum și reducerea șeptelului de animale, în special a celor de tracțiune. Ca rezultat campania semănatului de primăvară din anul 1932 s-a desfășurat sub nivelul convenit[9, p. 65].

În această perioadă, anume chestiunea colectărilor de cereale de la țărani era discutată aproape la fiecare ședință a Biroului CRM de partid[2, p. 42-43]. Pentru autorități condițiile meteorologice nefavorabile n-au reprezentat un motiv de diminuare a presiunii fiscale. Contrar realităților, acestea au continuat să colecteze impozitele prin orice metode, utilizând aparatul represiv împotriva țăranilor care nu erau în stare să achite impozitul agricol, cu prețul foametei, în primul rând.

În acest scop, în condițiile când planurile stabilite nu se realizau, organele centrale ucrainene trimiteau în republică reprezentanții săi, care trebuiau să se preocupe de forțarea realizării planurilor de colectare a cerealelor. Astfel, Zatonski, în cadrul plenarei CMR de partid, din mai 1931, recunoștea „că am nimerit întâmplător la plenară...Am venit după pâine, dar am nimerit la simfonie”[3, p. 113].

Excesele din RASSM s-au răspândit în perioada noiembrie-decembrie 1931, când s-a înregistrat un proces de ieșire masivă a țăranilor din colhozuri, a început să se resimtă insuficiența produselor alimentare. Autoritățile bolșevice au acționat cu duritate, trecând, din nou, la arestări abuzive, deportări sau lichidare fizică.

Rechizițiile forțate au privat țăranimea de rezervele vitale, ori însușirea surplusului alimentar a vizat acele cantități la care se apela în perioade dificile, marcate de secetă, ger, dăunători agricoli sau epidemii, inundații, ploi îndelungate în perioada recoltărilor, alte calamități naturale.

Practic, țăranii s-au trezit singuri în fața tragediei, iar în alte cazuri au fost împinși în ghearele foametei prin diverse acțiuni sau inacțiuni criminale ale autorităților.

În pofida măsurilor aplicate față de țărănime, nici planul colectărilor impus de autoritățile centrale pentru anul 1931, n-a fost îndeplinit. Către 1 ianuarie 1932 au fost livrate statului doar 2/3 din produsele prevăzute de plan, fapt ce alarmează conducerea superioară de partid din Ucraina. Pentru a redresa situația și a asigura cu orice preț îndeplinirea planului, la Tiraspol a fost delegat S. V. Kossior, secretar al CC al PC (b) U, care a ținut un raport în cadrul ședinței speciale a Biroului CMR de partid, din 18 ianuarie 1932[3, p. 131; 9, p. 65].

Situația din RASSM este reprezentativă pentru zelul aplicării normelor impuse de la centru. Astfel, la 10 februarie 1932, după o vizită în republica autonomă, o brigadă a ziarului „Pravda” informa conducerea de vârf de la Kremlin despre faptul că „excesele din Moldova, în domeniul colectării de cereale, au caracter de masă. Se desfășoară percheziții generalizate la colhoznici și la individuali, și în cazul în care găseau pâine, îi declarau *tverdozadanți* (sarcină fermă, dură) și le confiscau toată averea. La scară largă se practica bătaia țăranilor și se desfășurau arestări. Urmare acestora s-a constatat fuga în masă a țăranilor peste frontieră (în România)”[4, p. 196].

Conducătorii de partid și sovietici de diferit rang, erau sancționați nu pentru faptul că au adus populația în stare de înfometare, ci din cauza neexecutării planurilor de colectare a cerealelor.

La începutul anului 1932 tot teritoriul RASSM a fost afectat de dificultăți alimentare, unde s-au constatat peste 20.000 de familii care suferă de foame. Populația a început să folosească în alimentație surrogatele și animalele căzute[4, p. 198].

Pauperizarea a fost constantă, iar insuficiența ajutoarelor de care au beneficiat înfometații este confirmată nu doar de informațiile organelor de partid și sovietice, dar și de rapoartele secrete ale OGPU.

În raportul șefului Secției moldovenești a GPU, din 2 martie 1933, Kupcik, adresat șefului GPU al Ucrainei, V. Balițki intitulat „Despre cei care suferă de foame în Moldova” se constata „prezența unui număr însemnat de înfometați într-o serie de raioane ale Moldovei”, a sporirii numărului deceselor cauzate de acest fenomen, răspândirea cazurilor de vagabondaj în căutarea pâinii[4, p. 205].

Accentul în asigurarea cu pâine a populației era pus pe identificarea resurselor locale și, în special, o economisire cât mai mare, în sensul micșorării normelor pentru consumul personal al cetățenilor[8, p. 33].

În martie 1932 se înregistrează prima solicitare a autorităților de la Tiraspol către cele de la Harkov de acordare a unui ajutor alimentar. Se cerea o cantitate modestă în comparație cu cea livrată[8, p. 32]. Expresia preferată de autorități, admisă în documentele adoptate era „prezența greutăților alimentare”, determinate de lupta nehotărâtă împotriva denaturărilor ce au avut loc anterior, „zăpăceală și munca slabă de masă” și nicidecum „foamea”[3, p. 138].

În calitate de dușmani ai mișcării de colectivizare și neîndeplinirii planurilor de colectare a cerealelor erau statuați chiaburimea și oportuniștii de dreapta, care ar fi încercat să explice nereușitele campaniei de semănat de primăvară prin aceea că planul stabilit de bolșevici ar fi fost mare, nereal și încordat[5, p. 27].

Foamea era astfel folosită ca pretext pentru declanșarea ofensivei nu numai împotriva satului tradițional, dar și ca formă de luptă împotriva „chiaburimii”, altor „dușmani de clasă”,

pentru suprimarea violentă a oricărei opoziții, active ori pasive, în masă ori individuale, față de politicile cu impact în domeniul colectării și aprovizionării, inclusiv prin implicarea armatei și a poliției politice secrete.

Situația din RASSM era bine cunoscută nu mai la Harkov, dar și la Kremlin. Cu referire la extinderea foametei din Ucraina, V. Ciubari, președintele CCP al Ucrainei, într-o scrisoare adresată lui I. Stalin și V. Molotov la 10 iunie 1932, semnala situația critică din cele 11 raioane ale RASSM. În același sens, tot la 10 iunie 1932, după inspectarea regiunii Odesa și a RASSM, G. Petrovski, un alt lider ucrainean, scria celor doi demnitari bolșevici: „Știam că colectările de cereale vor fi dificile, dar ceea ce am văzut acum în sate arată că, în această chestiune s-a mers mult prea departe, s-a făcut exces de zel....Vă este cunoscut în ce situație au adus Moldova colectările de cereale”[4, p. 211].

De altfel, situația era gravă și în Ucraina, unde „lupta pentru pâine” se suprapunea cu lupta liderilor de la Kremlin împotriva „naționalismului ucrainean”. Pe fundalul acestor evenimente Ucrainei i-au fost impuse planuri exagerate de colectare a cerealelor.

Începe blocada economică a satelor, incluse pe „tabla neagră” pentru zădărnicierea îndeplinirii planului. Toate acestea au avut repercusiuni și asupra RASSM ca parte componentă a RSSU[9, p. 66].

Potrivit unor informații, în vara anului 1932, 60 % din familiile țărănești din RASSM sufereau din cauza foamei, cele mai afectate fiind raioanele Ananiev, Balta, Bîrzula și Codâma. Foametea care lua proporții, încalcările „legislației” existente din partea organelor represive, continuarea practicii de colectare forțate a impozitului agricol, confiscarea averii țăranilor și alte abuzuri comise față de populație au condus la întetirea nemulțumirilor și a acțiunilor de protest la sate[7, p. 316-331; 2, p. 69, 71; 4, p. 210, 213; 8, p. 33].

În toamna anului 1932 foametea se accentuează și cunoaște apogeul în primele șapte luni ale anului 1933. Ajutorul modest și acordat cu întârziere nici pe departe nu a putut contracara fenomenul înfometării și a stopa decese din această cauză[4, p. 205, 207; 6, p. 50-51]. Autoritățile bolșevice preocupate de industrializare și militarizare a economiei au preferat să exporte cereale, decât să salveze viețile oamenilor.

Despre faptul că foametea a avut un caracter deliberat denotă și alte documente ale partidului bolșevic. Directiva din 22 ianuarie 1933, elaborată de Stalin și Molotov obliga conducerea de partid din regiunea Kuban și RSS Ucraineană să interzică plecarea în masă a țăranilor din aceste regiuni. Sancționând blocarea satelor, directiva respectivă îi condamna efectiv pe țărani la moarte prin înfometare sau în tentativa de a se strămuta cu traiul prin împușcare[10, p. 237].

Numărul victimelor foametei din anii 1932- 1933 din RASS Moldovenească n-a fost stabilit, deocamdată, cu exactitate. Se operează cu cifra de 20-30-35 mii victime[4, p. 214; 2, p 63; 8, p. 4]. . Foametea din RASSM a fost o parte componentă a *Golodomor-ului* din RSS Ucraineană declanșat de autoritățile bolșevice centrale. În condițiile când moldovenii și reprezentanții altor etnii, în cea mai mare parte locuiau în mediul rural, ei au avut de suferit din cauza foametei în aceleași proporții ca și ucrainenii. Totuși, trebuie de accentuat, că raioanele locuite preponderent de moldoveni figurau în categoria celor mai afectate de foametea din anii 1932-1933.

BIBLIOGRAFIE

1. Aramă E., *Istoria dreptului românesc*. Ch.: Știința, 1995. 213 p. ISBN 978-9965-67-647-0.
2. Cașu I., *Dușmanul de clasă. Represiuni politice, violență și rezistență în R(A)SS Moldovenească, 1924 - 1956*, - Ed a 2-a, Ch.: 2015, Cartier. 468 p. ISBN 978-9568-65-645-8.
3. Gribincea A., Gribincea M., Șișcanu I., *Politica de moldovenizare în RASS Moldovenească. Culegerea de documente și materiale*. Ch.: Civitas, 2004. 340 p. ISBN 978-9975-67-648-9.
4. Guzun V., *Imperiul Foamei: foametea artificială din URSS și impactul asupra spațiului românesc: 1921 - 1922, 1931 - 1933, 1945 - 1946*. București, Filos, 2014. 521 p. ISBN 978-99 44-67-650-6.
5. *Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM (1924 - 1956)*; coord.: M. Tărîță. Ch.: Cartdidact, 2017. 235 p. ISBN 978-9865-65-548-7.
6. King Ch., *Moldovenii. România. Rusia și politica culturală*. Ch.: Editura Arc, 2002. 456 p. ISBN 978-9955-66-645-9.
7. Memei A., *Teroarea comunistă în RASSM (1924-1940) și RSSM (1944-1947)*, Ch.: Editura Serebia, 2012. 684 p. ISBN 978-9865-68-655-0.
8. Stratievski C., *Golod 1932 - 1933 gg. v Moldavscoi ASSR*. Kișinev, Editura Cetini, 2001. 101 p. ISBN 978-9965-66-645-0.
9. Movileanu N., *Din istoria Transnistriei (1924 - 1940)*. *Revista de Istorie a Moldovei*, 1993, nr. 1, pp. 61-69. ISSN 1184-4432.
10. Negru E., *Masa rotundă României din URSS sub Imperiul Foamei artificiale (anii 20 - 30 ai secolului XX)*. *Revista de Istorie a Moldovei*, 2011, nr. 3-4, pp. 236-238. ISSN 1864-1934.

POST ADEVĂRUL ȘI IMPACTUL ACESTUI FENOMEN ÎN SFERA VALORILOR EDUCAȚIONALE

POST THE TRUTH AND THE IMPACT OF THIS PHENOMENON IN THE SPHERE OF EDUCATIONAL VALUES

*Valentin Cușcă, dr. conf. universitar,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Valentin Cușcă, PhD, associate professor,
„Ion Creanga” SPU, Chisinau*

ORCID: 0000-0002-3122-5064

CZU 37.013/.015

Abstract

Post-truth is a concept, a category that represents a social phenomenon, which is associated with a cultural and political climate, in which there is less respect for the truth. In the sense of *Post*, it suggests the idea of a moment, lasting in time, in which the concept of truth becomes unimportant or irrelevant, being replaced with various insecure knowledge or without logical basis and conclusive arguments, called alternative truths, false, or hybrid truths.

The article analyzes the causes and essence of this phenomenon, as well as its impact in the field of educational values. Examining various conceptions regarding the post-truth phenomenon, the authors also refer to the aspects related to the *logical-linguistic structures*. These structures, at the linguistic level, focus on words and grammatical sentences, and at the logical level, on notions, judgments and reasoning, which are constituted